

Taivalkosken kunnan varhaiskasvatuksen KEPSU

(Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma)

2018

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO

2 MITÄ KIUSAAMINEN ON?

3 TAVAT ENNALTAEHKÄISTÄ KIUSAAMISTA

4 KIUSAAMISEN PUUTTUMISEN KEINOT

5 TOIMINTA KIUSAAMISTILANTEISSA

6 YKSIKÖKOHTAINEN KIUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA

1 JOHDANTO

Lapsen fyysinen ja henkinen turvallisuus on aina aikuisen vastuulla.

Tällä kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmalla pyrimme ensisijaisesti lisäämään työntekijöiden valmiuksia puuttua kiusaamistilanteisiin varhaiskasvatuksessa ja nostamaan esille kiusaamista ilmiönä ja ennaltaehkäisyn merkitystä. Koska lapsi viettää ison osan ajastaan päivähoitossa, on varhaiskasvatuksen laadulla suuri rooli lapsen kehityksessä. Lapsen on voitava kokea päivähoitoympäristö turvalliseksi. Tämä toteutuu, kun aikuiset puuttuvat heti kiusaamiseen ja ryhmässä on hyvä, salliva yhteisöllinen ilmapiiri. Myös ennaltaehkäisyn ajatus on oleellinen ajatellen pieniä hoitolaisia tulevana koululaisina. Tässä sosiaalisten taitojen, mm. tunnetaitojen ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu ovat ensisijaisia keinoja. On kysymys merkittävästä asiasta. Tutkimusten mukaan syrjäytymiskehitys voi alkaa jo alle kouluikäisenä; lapsen sivuun jääminen leikeistä ja puutteelliset ryhmäänliittymistaidot ennustavat vaikeuksia myöhemmällä iällä. Jos varhaiskasvatuksessa pystytään katkaisemaan yksittäisen lapsen kohdalla katkaisemaan ryhmästä ulosjäämisen kehä, on sillä suuri merkitys koko lapsen tulevan elämän kannalta. Lasten sosiaalisen kyvykkyyden vahvistaminen kantaa hedelmää kaikkien lasten hyväksi ja on yksi iso tekijä koulukiusaamisen vähentämisessä.

2 MITÄ KIUSAAMINEN ON?

Kiusaaminen on aggressiivista käytöstä, joka vahingoittaa jotakuta fyysisesti tai psyykkisesti ja joka on toistuvaa, tahallista ja kohdistuu puolustuskyvyttömään ihmiseen. Taivalkoskella on aiempina vuosina varhaiskasvatuksen eri yksiköissä yhdessä työntekijöiden keskuudessa mietitty kiusaamisen problematiikkaa.

Mitä kiusaaminen on työntekijöiden mielestä:

Työntekijöiden mietinnän tuloksista löytyvät ne oleelliset asiat, joita myös tutkijat listaavat kiusaamisen kriteereiksi. Kiusaaminen voidaan määritellä toistuvaksi ja tahalliseksi fyysiseksi tai psyykkiseksi toiseen puolustuskyvyttömään henkilöön kohdistuvaksi toiminnaksi, joka vahingoittaa puolustuskyvyttöä kohdetta. Toistuvuus on oleellista ja se, että osapuolet eivät ole "tasaväkisiä", toinen on jollakin tasolla vahvempi. On tärkeää erottaa kiusaaminen ja konflikti toisistaan. Kahden tasa-arvoisen lapsen riita tai kiista ei esimerkiksi ole kiusaamista.

Fyysinen kiusaaminen

lyöminen
potkiminen
kamppaaminen
esteenä oleminen
vaatteiden repiminen
nipistely
kivien ja hiekan heittäminen
leikkien sotkeminen
sylkeminen

Psyykinen kiusaaminen

leikin ulkopuolelle jättäminen
sääntöjen manipulointi
uhkailu
kiristäminen
leikin sääntöjen muuttaminen
selän takana puhuminen
puhumatta jättäminen
ilmeily, ilveily

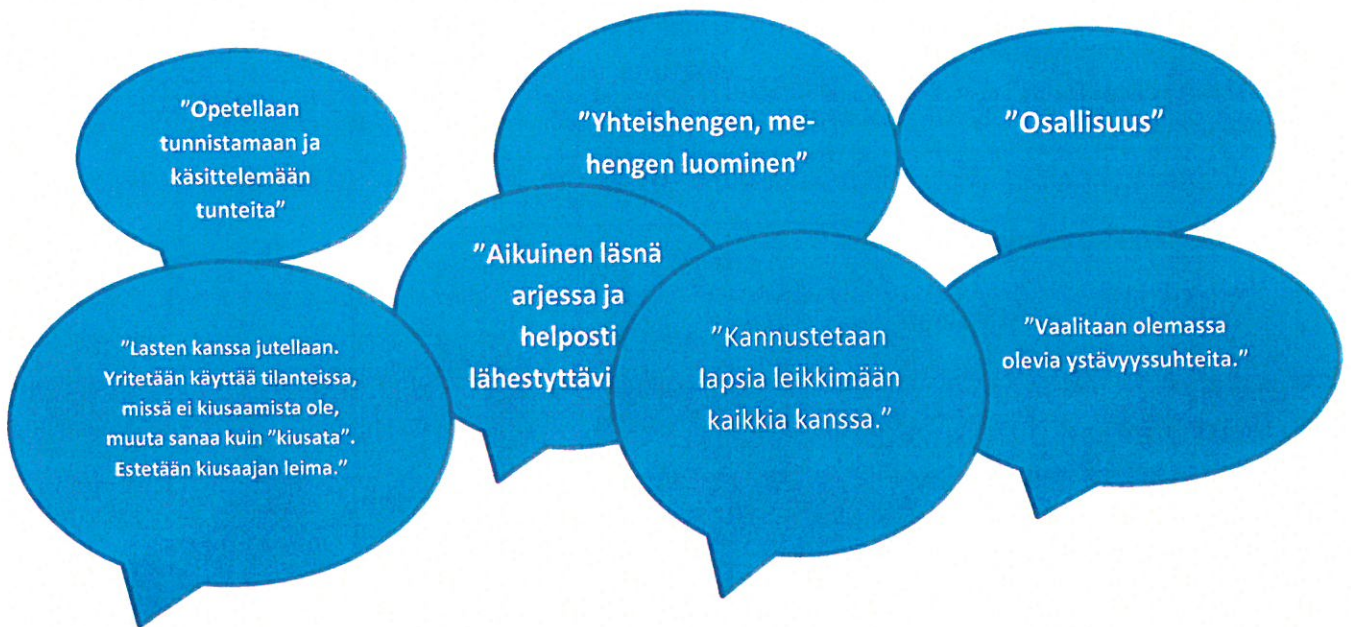
Sanallinen kiusaaminen

haukkuminen
nimittely
härnäminen
lällättely
vaatteiden, hiusten ym. kommentointi
selän takana puhuminen

3 TAVAT ENNALTAEHKÄISTÄ KIUSAAMISTA

Kiusaamisen ehkäisy on vaikuttamista lapsiryhmän toimintaan, turvallisen ryhmän luomista sekä vuorovaikutustaitojen vahvistamista. (MLL: Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa)

Taivalkosken varhaiskasvatuksen työntekijät ovat pohtineet kiusaamisen ennaltaehkäisyn keinoja:

Työntekijöiden puhekuplista löytyy oleellisemmat asiat, kun mietitään kiusaamisen ehkäisyn keinoja. Peruslähtökohtana on, että jos kukin lapsi voi hyvin, tulee kuulluksi ja saa toimia ja osallistua omana itsenään, ei hänellä ole tarve kiusata ketään. On siis tärkeää luoda varhaiskasvatuksen ryhmään empaattinen ja turvallinen ilmapiiri. Aikuinen omalla käytöksellään on paras "mainos" empaattisesta ja toista huomioivasta käytöksestä.

Kiusaamisen taustalla ovat lasten vasta kehityksessä olevat sosiaaliset ja emotionaaliset taidot, kuten kyky säädellä omaa käyttäytymistään. Tästä syystä lapset eivät kiusaamistapausten yhteydessä hyödy rangaistuksista, vaan siitä että heille opetetaan toimimista muiden lasten kanssa. Keskeisessä roolissa ovat aikuisen herkkyys tukea lapsia oikein mitoitettulla tavalla oikeaan aikaan ja kyky tukea lasten kehityksessä olevia sosiaalis-emotionaalisia taitoja. (Liisa Ahonen: Vasun käyttöopas)

Aikuisten toimintatapoja:

Turvallisen ympäristön luominen sekä lapsille että aikuisille.

Kun lapsi tulee hoitoon, on hoitaja vastaanottamassa lapsen.

Jokainen lapsi saa läheisyyttä ja syliä

Jokainen lapsi saa positiivista palautetta

Aikuinen on lapselle aidosti läsnä, kuuntelee ja on empaattinen.

Sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen opettaminen ja tukeminen

Käytetään apuna esim. tunnekortit, askeleittain-menetelmä ja kirjat

Aikuisen tulee huomata ja tunnistaa kiusaaminen

Havainnoidaan lasten leikkejä.

Keskustellaan lasten kanssa kiusaamisesta ja ystävydestä

Rohkaistaan lasta kertomaan, kiusaamisesta kertominen ei ole kantelua

Käytetään kuvia

Luetaan lasten kanssa aihetta käsitteleviä kirjoja

Lasten osallisuus

Kysytään lapsilta, mitä on kiusaaminen. Keskustellaan.

Tehdään yhteiset säännöt lasten kanssa

Käsitellään aihetta kirjojen, nukketeatterin ym. draaman avulla

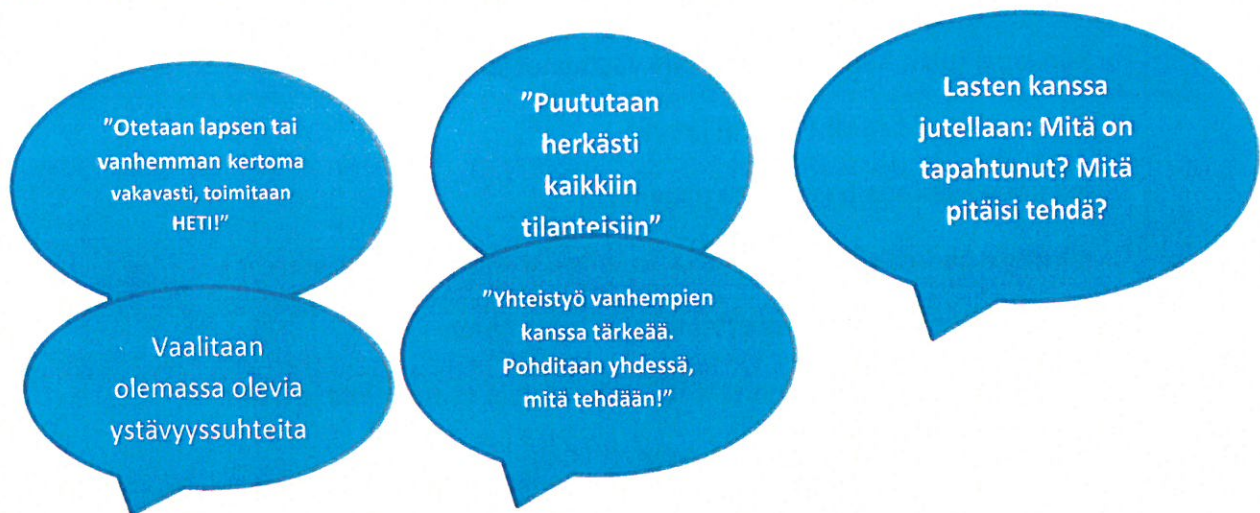
Aikuisen esimerkki

Hyvät käytöstavat

Hyvän ilmapiirin ja me- hengen luominen

4 KIUSAAMISEEN PUUTTUMISEN KEINOT

Henkilökunnan mietteitä kiusaamiseen puuttumisen keinoista:

Ei ole yhtä ainutta tietynlaista tapaa, joka sopisi kiusaamisen ehkäisyyn tai puuttumiseen ajasta, paikasta tai tilanteesta riippumatta. On tärkeää, että kaikki lapsen ympärillä toimivat aikuiset sitoutuvat ja osallistuvat kiusaamisen vastaiseen työhön. Yksittäisen lapsen leimaamisen vaaroihin sekä niin sanotun syntipukki-ilmiön välttämiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Ensimmäinen askel kiusaamiseen puuttumiseen on sen **tunnistaminen**. Tätä ei voida tehdä ilman säännöllistä havainnointia. Tämänkin suunnitelman yksi pyrkimys on tehdä kiusaamisilmiön ominaisuuksia tunnetuksi työntekijöille ja myös vanhemmille ja nostaa asia keskusteluun. On tärkeää, että jokaisessa yksikössä yhdessä mietitään, mikä on kiusaamista ja mikä ei. Pienetkin lapset voivat kiusata toisia salaa aikuisilta, mutta he kuitenkin herkemmin kertovat asioitaan aikuiselle. Lapsen täytyy saada tulla kuulluksi kiusatuksi tulemisen kokemuksestaan ilman, että hänet leimataan kantelijaksi. Kun ryhmän ilmapiiri on luottavainen ja aikuiset turvallisia, voi lapsi vapaammin kertoa aikuisille kokemuksistaan. Aina lapsi ei tietenkään pysty kertomaan sanallisesti kokemuksistaan vaan joskus esimerkiksi hänen aiemmasta poikkeava käytöksensä saa aikuiset pohtimaan, onko joku vialla.

5 TOIMINTA KIUSAAMISTILANTEISSA

JOKAISELLA AIKUISELLA ON VELVOLLISUUS PUUTTUA KIUSAAMISTILANTEESEEN!

Aikuinen puuttuu tilanteeseen heti.

Aikuinen puuttuu tilanteisiin johdonmukaisesti.

Tilanne selvitetään kaikkia osapuolia tasapuolisesti kuunnellen.

Mietitään lasten kanssa yhdessä ratkaisu tilanteeseen.

Aikuinen sanoittaa lasten tunteita.

Tehdään sovinto; joko sanallinen (anteeksi) tai halaaminen/kättely

Tilanteesta tiedotetaan muita työntekijöitä.

Seuranta:

Aikuisten tehtävänä on seurata, miten tilanne etenee: Loppuuko kiusaaminen vai jatkuuko se mahdollisesti.

Mikäli edellä esitetyt keinot eivät ole riittäviä, konsultoimme päivähoidon ohjaajaa, neuvolaa, psykologia ym. yhteistyötahoja.

Yhteistyö vanhempien kanssa:

Vanhemmille kerrotaan tilanteesta. (Muista vaitiolovelvollisuus)

Päivittäisissä kuulumisten vaihdossa kerrotaan lapsen kaverisuhteista sekä päivän leikeistä.

Vanhempia rohkaistaan kertomaan lapsen kokemasta ja kertomasta hoitajille.

Vanhempainilloissa esitellään suunnitelmaa, keskustellaan.

Arviointi: Arvioidaan vuosittain.

6 YKSIKÖKOHTAINEN KIUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA

1. Yksikön yhteinen näkemys siitä, mitä kiusaaminen on

2. Miten meidän varhaiskasvatusryhmässä ehkäistään kiusaamista?

3. Millä keinoin meidän ryhmässämme puututaan kiusaamiseen?

4. Suunnitelman arviointi: miten asiaa työestetään jatkossa